

SVOBODA

РІК XX. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. ЧЕТВЕР, 12-ГО ВЕРЕСНЯ 1912. ЧИСЛО 37. VOL. XX. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, SEPTEMBER 12, 1912. No. 37

Розмет Р. Н. Союза за місяць вересень 1912 р.

Розхід за місяць вересень єсть:

За померших членів або їх жени і за випадки каліцтва.

178.	Вороняк Катарина	500.00
5.	Демян Федор	1000.00
252.	Шепеші Анна	1000.00
33.	Маланич Іван	1000.00
306.	Крех Іван	1000.00
306.	Молодець Григорій	500.00
122.	Гвіздяк Зузан. ж. Андрея	400.00
9.	Бак Анна ж. Стефана	400.00
237.	Саноцка Каролина ж. Івана	400.00
157.	Дудра Петро	100.00
188.	Дзюба Іван	100.00
209.	Данчак Григорій	100.00

Разом виплачено запомог	$6.500.00
Свобода решта за друки	100.00
Платня гол. урядників за місяць вересень	270.00
На видатки XII. Головн. Конвенції I ша рата	3700.00
Засідане Контр. Комісії і Головного Уряду	415.76
Адміністр. Союза за місяць вересень	185.57
Весь розхід виносить	$11.171.33

Розмет платить 12.708 членів на ціле посмертне (кождий по 82 цнт.) і 2.025 членів на пів посмертного (кождий по 41 центів).

Крім того кождий член платить за орган „Союза" по 10 центів, на Резервовий Фонд по 5 центів, на Народний Фонд по 1 центі, на Фонд Бідних по 1 центі, на Фонд Еміграційний по 1 центі.

Член на ціле посмертне платить 1.00 дол., а на половину посмертного 59 центів.

Д. Капітула, предсідатель,
А. Шаршонь, гол. касієр.
С. Ядловський, гол. секр.

Перед виборами президента Злучених Держав.

На поперте кандидатури Вільзона на президента складаєсь не-аби-яка сила, а головно сила капіталу, який скритими дорогами попирає сю кандидатуру. Круги які кермують великим капіталом провадять своє діло з великою обережностю і потайно.

На поперте кандидатури Вільзона ідуть усі великі трости і зцентралїзований капітал.

Причина сего лежить у тім, що републиканський кандидат Тафт, стараєсь через право знищити сю неко.льну машину капіталу і привернути для всіх бизнесових кругів в краю однакові економічні згляди.

Наслідки спричинені нахабностю кількох людий, які держать у своїх руках капітал, дають ся відчувати кождого дня. Усї банки суть на услугах тростів. Наколи який контрактор віднесєсь о позичку з банку, сейчас стрічаєсь з запитом: звідки спроваджує свій будівляний матеріял. Єсли не дістає його від тростових компаній, банк не уділить йому позички.

Знана річ, що усї ті великі трости контролюють також другими безчисленними підприємствами так, як і банками. Керманичі прим. сталевого тросту суть заразом директорами компаній виробу усїх додаткових виробів конструкційних. Тому хоч не хоч треба піддаватись всїм услівям, які ставляють магнати тростів.

Теперішний президент Тафт через цілий час своєї президентури піддержував всї заходи около переломаня сеї кольносальної пружини капіталу. У відповідь сим заходам тростові магнати, прочуваючи свій неминучий конець, старались згромаджувати в свої руки чим раз більшу силу капіталу.

Із того усего виходить, що кандидат на президента на котрого услуги ідуть трости, стане по своїм виборі прихвоженцем тростів.

Се все є однак ведене потайно і з великим спритом. Преса американська відграває тут чималу ролю, позаяк вона є переважно в руках тростів. Вона то попирає в ріжних формах злучений капітал, котрий іде в розріз з леґальними економічними постулятами, які виходилиб в користь загалу. Тафт зазначував ся все приклонником сих послїдних змагань. Сам Вільзон у своїй бесїдї виразив ся про Тафта з признанєм, за його старання около економічного піднесеня ся краю і поставленя торговлї і промислу на гарнїйших условинах. Се однак не в смак великим тростовим маґнатам, бо Тафтові змагання суть против їхніх інтересів, і тому вони усїми з'усилями старають ся піддержати кандидатуру Вільзона.

Тафт завзято виступав проти прихильників тростів і усильно піддержував проєкт Шермана, виступаючий проти нелеґальному опероваю тростів.

Ся президентська війна, а взглядно війна тростів із справедливими домаганями економічними через покривдженій робітничий загал, має немалу вагу і для нашого загалу. Трости старають ся і стартимуть ся захопити у свої руки усе що находить ся під сонцем а тимсамим стремітимуть до позбавленя робітничої кляси усїх прав і наложеня на ню податкових кайданів.

Тому в розважнійших кругах удержуєсь гадка, щоби при наближаючих ся виборах президента поперти кандидатуру Віліяма Г. Тафта а на заступника президента Джемса Шермана.

З New York, N. Y.

Дня 31-го серпня с. р. відограно заходом „Українського Хору" в Ню Йорку, в Arlington Hall при 8-ій улиці, комедію в 4-ох діях Гр. Цеглинського „Соколики".

Єсть то вже одна з труднїйших наших комедій і не кождий аматорський кружок може відважитись на її виставу, бо до того треба вже добре вишколених і рутинованих аматорів.

Іповем проте з деякими сумнївами на се представлене, бо не бувем певний, чи аматори нашого молодого єще хору, потрафлять належито вивязатись з тої трудної задачі.

Зараз однак вже з самого початку, як лишень побачивем на сцені „Настусю", котра не по аматорськи, але як справдішна, рутинована акторка зачала свою „шкаралупку" чесати, то вже знавєм, що представленє випаде „allright". Такої бо „Настусї", котру грала п-на Шевчинська, не так часто можна бачити на сценї аматорського театру. Свобода і певність рухів, голосна і виразна вимова і резон правдивої ґосподинї старого кавалєра загроженої в своїх правах, зложились на дуже складну цїлість. А і инші аматори не остались дуже позаду. П-на Дубівна яко вдова Щедобра, п. Лазута яко Доброхоцький, п. Ядловський яко Шкаралупка, п. Марків яко Малогубка, п. Ґолда яко Кашкевич, п-на К. Шевчинська яко Доброхоцька, п на Мокра яко донька Щедоброї і п. Шульський яко Молодкевич, — грали цїлком добре і тримались в своїх ролях до кінця досить рівно а п на Дубівна і п. Лазута мали навіть богато хвиль дуже щасливих і вельми удатних. Одним словом представленє випало в цїлости надсподївано добре а єще ліпше дописала руська публика, котра, мимо того, що того самого вечера, відбувались в Ню Йорку ще два балї, виповнила по береги дуже простору Arlington галю. Лишень єще одна увага під адресою пана характеризатора і режисера. Старі кавалєри не мусять виглядати як гамани, а кортину повинно спускати ся в властивім часї, бо через опізненє творять ся дуже амбарасовні і комічні сцени.

По представленю голова „Українського Хору" Т. Малярчук обділив всї аматорки, беручі участь в представленю, красними китицями цьвітів а мішаний хор відсьпівав „Зазвеніли", почім розпочав ся при звуках музики п. Гуменюка „ґрандіозний баль", котрий протягнув ся справдї аж „до утра".

Пожаданим булоби, щоб наш хор частійше уряджував того рода вистави, а получивши в той спосіб красне з пожиточним, зaпомігби ся матеріяльно і давби частійше спромогу тут. громаді переведеня дуже приємно в своїм гуртку неодного вечера.

А настають вже вечери дуже довгі.

Присутний.

Повідомлене.

„Товариство Просьвіта" від. 204 Р. Н. Союза в Ню Йорку подає до відома всїм Товаришам і Товаришкам Тов. Просьвіта як також цїлому загалови, котрий інтересуєсь справами товариськими, що книжки Тов. Просьвіта як в касієра тов. В. Дзядова так і в секретаря тов. О. Ткачука знаходять ся в як найлучшім порядку і нема жадних помилок, як ходять слухи поміж декотрими одиницями як також і ворогами Тов. Просьвіта. На дни 7-го вересня контрольна комісія, т. Іван Семан яко голова контрольн. комісії і т. Іван Жовнір член контр. комісії сконтролювали книжки і не знайшли жадної помилки, тільки касієр т. Дзядів вислав розмет до Р. Н. Союза і забув записати за кілько членів вислав, і через се здавалось йому, що бракує гроший до каси Тов. Просьвіта. Зараз повідомив контрольну комісію, котра на його жадане перевела книжки до порядку. Всякі недовіря суть неможливі, позаяк касієр Тов. Просьвіта є за кавцією в сумі 50 дол.

Дано в Ню Йорку, дня 7-го вересня 1912 р.

За контрольну комісію:
Іван Семан, гол. контр. ком.,
Іван Жовнір, контр.

За Уряд Товариства:
Йосиф Хомів, предсід.,
Василь Дзядів, касієр,
Олекса Ткачик, фін. секр.

Катарина Сидір з Cleveland, Ohio, зволить подати в „Свободі" свою точну адресу.

Жертви на „Українську ґімназію" в Рогатині.

Зібрав Яків Притика на хрестинах у п. Стефана Самборського від сьлїдуючих осіб: Іван Париляк 1 дол., Володимир Романків 50 цнт., Стефан Самборський 50 цнт.; по 25 цент: Василь Воробець, Василь Філяк, Іван Бережанський, Стефан Вовк. Михайло Самборський, Ілько Шемберко, Іван Галичин, Стах Іванців, Теодор Біловус, Стефан Чопик, Яків Притика; по 10 цнт: Михайло Надрічний, Григорій Сташків, Василь Самборський. — Разом 5 дол. і 5 цент.

Олекса Стороженко. 12)

Марко проклятий.

(Дальше).

Сіроми наші, попрощавшись з Кривоносом, метнулись від його як мога, щоб не бачить, як мордовати-муть тих Ляхів, що привели, бо поки Гнида радив ся, Лях у блакитному жупані опамятовав ся і вже потягли його на дуба, а другиж повели насаджувать на палі... Голосно оглася ся гай галасом нових мучеників; особливо кричав товстий Лях, з котрого здирали шкуру: проклинав він і козаків і натерів, проклинав і той день, що народив ся, проклинав і самого свого круля...

XIII.

За тиждень до пророка Іллї прийшли вовгурянці з Кривоносом під Немирів город, щоб напасти на вражих Ляхів; а за ними слідком зібрав ся туди-ж таки і загін Павлюги, що наверббував він з Барилом... Отто військова старшина порадились і осадили Немирів облогою. Зі всеї околиці позбирались у голод голодраба*) пляхта. Було таки кому його і боронить і одстоювать; були понароблювані вали і засади з землї й хворосту. Два напади Ляхи одбили, і козаків чимало полягло. У самий же день пророка Іллї, у досьвіта, почали козаки третій напад. Спершу роздав ся гук і галас, а там — загуло, затріщало, загракотіло, заревіло, загриміло, застугоніла земля, — і козаки пробились у город. Як весняна вода в прорвану гатку, так вони прожогом хлинули туди. Та й була-ж там гаспидська робота...

Кривоніс зараз з своїми вовгурянцями метнув ся по городу на здирство і душегубство Ляхів та Жидів. Павлюга же потяг з своїм загоном до замку князя Четвертинського, що стояв обмурований високою стіною і обставлений самопалами, гаківницями і гарматами...

Та й задали-ж вовгурянці лупку пляхті і Жидам. Більш двайцяти тисяч лоском**) положили; не було спуску і милованя ні старому ні малому, різали матір, різали і дитину на єї грудях. Не було і валантаня***): бо на третій день, як зовсім упорались, прийшли вовгурянці до Кривоноса і кажуть йому: „Всїх Ляхів і Жидів вирізали, зісталась тільки в живих одна Жидівка".

— Чому-ж і її не зарізали? — спитав Кривоніс.

— Там така гарна, матері її лихо, — одказали козаки, — що не піднялась ні в одного й рука...

— Як бачу, голопузи ви, пуцьвірінки, а не козаки, — скрикнув Кривоніс. — Приведіть лишень її до мене, так побачите, як підніметь ся рука і на гарну.

Привели Жидівку, дївчину літ сімнацяти, таку щуплу, тиндітну†), очиці як ті зірочки, а на вид білу і змазливу††), що не можна й сказать. Лютим, хижим поглядом окинув її Кривоніс, — та й Жидівка дивилась прямо йому у вічи. А як Кривоніс вихвативши шаблю підійшов до неї, то вона одною рукою митью зірвала з плеч хустку, а другою підібрала довгу і чорну як гайворон косу, і розкривши шию схилила голову перед Кривоносом. Нещасна сама бажала смерти, бо усе задля неї згинуло; зосталось тільки ненависне життя, сирітство і гірка доля на сьвіті...

— Бач, чого схотілось! — гримнув Кривоніс, вкладаючи у піхву шаблю: — не буде по твоєму.

Жидівка кинулась на-вколішки перед Кривоносом, благала убить її і покірно схилила свою голову. Кривоніс впив ся в її своїм хижим поглядом і здавалось, не чув її мови...

— Справдї гарна! з біса гарна! — пробубонїв він, і обертаючись до козаків, додав: одвести в мій курінь!

Поки отто Павлюга брав замок князя Четвертинського, вовгурянці добре пили, гуляли і ділили поміж собою здобич і гроші, що добули од Жидів; а Кривоніс усе возив ся з своєю Жидівкою, як кіт з оселедцем... Носа не витикав з свого куріня, і навіть не ходив на бенкети товариства...

А доки оттаке діялось у Немирові, загін Павлюги висадив замкову браму і узяв замок на списа. У замку поховались значні пани, ксьондзи і усяка пляхта. Усї вони тутечки-ж зараз були вирізані у-купі з жовнїрами; самого ж князя Четвертинського за чуба виволокли з палаца і біля рундука одрубали йому сокирою голову. Із панів зосталась жива одна тільки княгиня, — бо її притьмом прибрав у свої руки Павлюга...

У вечері того-ж дня зібрались козаки у замок на бенкет. Було там чим і привітатись і частуватись: княжеські кухарі зварили вечерю з доброї страви і напекли усякі присмаки і витрибеньки. З підвалів цїлими бочками повикочували венгерське вино, старі меди, наливки і реньске. Вечерею запорожці удовольнились, бо казали: „отсе не то, що гарбуза найж ся*), а на вербу подиви ся, то й станеш голодний". А як отто вже добре підпили, та почали точить теревені, посипались на Кривоноса насьмішки й уразливі глузуваня; почали натякати і на те, що він непотрібно злигав ся з Жидівкою...

Кривоніс і сам добре знав свою вину і в-очевидки бачив, що такою подією тратив віру і сплу у себе поміж товариством. І от він — чого б задля його не було, — захотів знов підняти себе і свою силу поміж козаками. Звелів одягти як найлучче Жидівку і привести її у замок, де гурбою козацтво товклось і пробувало. Привели Жидівку, убрану у найкраспу одежу княгині Четвертинської. Довга до колін коса була розпущена в неї, а голова убрана віночком із сьвіжих квіточок. А щоб лучче можна було усім її побачить, Кривоніс підняв і поставив її на стіл посередині хати, та й сам зліз на стіл і став по-праворуч біля неї.

— Ось вам, пани-молодці, і Жидівка! — крикнув він: — як бачите, не бороню її і не ховаю; у кого підійметь ся рука, нехай той і збавить її віку.

Козаки стовпились коло столу і роти порозявляли, дивлючись на таку дуже гарну Жидівку. Лютованям і кровю вони наситились вже в-доволю, так що як-би у ту пору привели не то що красиву Жидівку, а й поганого Жида або Ляха, то й на того не піднялась би ні в кого рука.

— Чого-ж мовчите та зуби скалите? — з лютостю проговорив Кривоніс, підібраючи лївою рукою косу Жидівки: — ріжте, стреляйте, на те і привів сюди Жидівку!

— Коли досї не зарізали, — озвались деякі, — дак нехай живе небога...

— Нехай живе! нехай живе! — роздав ся кругом гомін козаків.

— Ну, дак не коріть же і мене!..

З остатнїм словом шваркнула з піхви шабля, заблистїла, голова Жидівки на аршин підскочила в гору, а з труна кров струменем забила, задзюрчала, і він гепнув ся до долу. Товпа козаків хутко одскочила назад і з жахом глядїла на Кривоноса...

— Товариші! — гаркнув він, стряснючи шаблею: — ся шабля перетяла ланцюги кохання, чи вдержить ся ж від неї ляхській кайдани?!

— Ой отамане, ой отамане! — загуділи козаки...

Вовгурянці кинулись до свого отамана, зняли його зо столу і довго колихали на руках, вихваляючи його лицарське завзяття...

Бенкет все йшов та йшов, горівка і реньске все більш і більш розпаляли і мордовали козаків. Аж ось посипались кепкуваня і нарікання і на Павлюгу. Не одні тільки вовгурянці, а й богато з загону Павлюги вимагали од його, щоб вивів перед товариство і свою кохану — княгиню, і розправив ся з нею, як з Жидівкою Кривоніс... Павлюга ухмиляючись виразно одказав козакам: „На сьогодня буде з вас і одні Жидівки, а завтра в-ранці виведу на замковий майдан княгиню і порішу з нею так, як Бог на серце мині покладе".

На другий день в-ранці увесь замковий майдан вкрив ся козаками і православним людом. Біля палаца поставлений був стіл з образами і запаленими восковими сьвічками; прийшли піп з дяками в усьому облаченню і зібрались отамани і військова старшина. І отто зараз одправили благодарственний молебінь за дарованую Господом побіду над ворогами...

Після молебня метнув ся Павлюга і підійшов до налою, ведучи за руку княгиню; і тутечки зараз почали їх вінчать. Княгиня була убрана в українську одежу: в шовковій плахті, з малинового ексамиту шушуні*), обгаптованому золотими поворозками, а на голові був парчевий дорогий очіпок, та ще обмотаний тонкий як павутина серпанком. Тільки княгиня була дуже смутна: сльози лили ся з очей її і обливали жемчуг і самоцьвіти, що сіяли у неї на високих грудях. Павлюга пильно її розважав, а сам був такий бадьорений. — Козаки підморгуючи казали проміж себе: орел!...

Такої гарної, красивої пари, росказував пан-отець Ларівон, не приходилось йому на віку вінчати, і після сеї мови обтер ся шовковою хусткою, що досталась йому після вінчання...

Як тільки звінчались, Павлюга вихопив свою шаблю і обернув ся до козаків; а ті з жахом і мовчки дивились на свого отамана: у всїх похолоди на душі, бо у кожного була перед очима Жидівка...

— Пани-молодці! — крикнув Павлюга, показуючи на свою молоду: — се перед вами не княгиня, а козачка, жінка моя; просимо поважать її, а коли який необачний скривдить її словом або поглядом, то я йому отсїєю шаблею теж одчешу голову, як учора Кривоніс одчесав голову Жидівці!...

— Ой отамане! ой отамане! — загули козаки. — Шапки полетіли у гору і молодих з шанобою ввели у палац і весїлля справили, як треба по козацькому звичаю: може щ сотню сопілок оддирали козаки тропака і гопака в присядку; танцювали і під ту, що музика грає: свині в житї**)... Були там і всякі панські пшундри і витребеньки, і хвиги-мниги, і дуже добре частуваня...

Після вінчання бачили дехто із козаків, що якийсь старий чоловік з торбою за плечима підходив до пан-отця Ларівона під благословене, дав йому скількись шагів грошей на часточку, прохаючи: помянуть побитих козаків, а Павлюзі з жінкою переказать: „нехай собі здорові будуть, та шанують ся на все добре", і отто зараз кудись почимчикував... А йдучи бубонїв собі: „Кривоніс... гаспидська у його душа... не здобровать йому катюзї"...

Після того добре згодом була у Січи і така чутка: Раз десь при війні старий чоловік, що носив ся з торбою, переказував Кривоносу пораду, що, де і як треба діять, бо дуже погане діло виходило від Ляхів... Кривоніс не послухав тієї поради і багацько погубив козаків. А як Марко зустрів Кривоноса, то докоряв і лаяв його за його негодящу пригодність***) та за його завзятість і харцизство. Кривоніс як скажена звіряка кинув ся на старого з шаблею, так він цїлком свого перебив у Кривоноса шаблю і так його оддубасив, що він після того тижня черз два і дуба дав...†) Умираючи Кривоніс хоч горько каяв ся за своє люте завзяття, а все таки казав, що віру і своїх людей щиро боронив від проклятих Ляхів...

IXV.

Що таке діялось і робилось на Подолї і на Волині, і як там люде бились і гризлись як ті звіряки, у далеку сторону України не доходило ніякої звістки. У тих містах, де тече річка Самара, і там, де протікають собі і другі річки: Вовча, Гнїздка, Кочерга, Тирса, і побіля їх ростуть густі ліса та розлягись широкі луги, там порозселились і попосїдали хуторами і сельбищами ті запорожці, котрі, одкозакувавши у Січи, позаводились жінками та дїтьми та й стали собі хазяїновать.

В однім такім місці коло самої Самари, яке зоветь ся „Білого кіпло"††), жив козак, вже немолодий — Іван Гоцопуп. Заможний був він чоловік і добрецна душа. Мав жінку Оришку, невсипущу тобі хазяйку — мичкн*) і веретена з рук не випускала, — та тільки злющу і запеклу цокотуху на всї хутори. Він собі більш мовчав і потурав її, бо дуже не любив жіночого крику; а коли вже було не витерпи ії дорікання за ту горілочку і надає їй бебехів, так вона ще гірше розрепетуєть ся, кинеть ся до мисника і побє чарки і вилива з посудини горівку. Така!... Отто він сердега потім розмислить ся і начне їй докладать, — бо розумна таки і голова була у його: „що як ходив ще по землї Христос з Петром, то казали народови, щоб не було жіночого верху, а то й добра на сьвіті не буде; от що знай"... Вона, слухаючи такі речі, зробить ся сумною і на яку часину посмирнїша... Він же, отсе хто-б не завернув на двір або не зайшов в хату, є кожному горівки чарка, а другого і сам покличе, щоб випить не в самоті, на доброе здоровле... Е, вже нема тепер таких, нема. Хоч з каганцем шукай — нема таки, нема...

На празник сьвятого Миколи весняного зібрались до його з позаранку сусіди: Отап Завалий, Охрім Передерій, Терешко Кваша, Панас Ганчірка і другі, всїх чоловік з вісїм, на бесїду і порозпитать ся: чи нема якої чутки з Польщі, і як то там наші небораки запорожці справляють ся з гемонськими Ляхами.

Щирий хазяїн рад був гостям, бо хотілось таки на сьвятий празник гульнуть, та й на ту пору і стара його десь бувала.

Посадив він гостей у дворі під вербами, винїс із комори казан, повісив його на триніжках, налив у його горівки відра з півтора або зо два, і вкинув туди-ж меду; а зваривши таким побитом горівку, всунув у руки кождому гостю по корячку і почали частувать ся і кружать. Оттак сидячи під вербами в холодку і торкаючи по троху гарну варенуху, кождий росказував про своє перше житя у Січи і про клади**) де, у якім місці їх батьки позакопували від орди, та ніяк їх не найдуть. Точили усякі теревені, а далї міркували і об тім, що отто біс та його дїти усе мутять на сьвіті... Еге!... Як чорт улїзе в очерет, то в котру схоче дудку грає... Хоч ший — умреш, і не пий — ноги задереш...

— Ні, ні, воно, бачите, і от як буває, — почав казати Гоцопуп, — та люде не хочуть тільки того примічать: доброму чоловікови і добрий кінець віка буває, а лихому лиходію — поганий!.. Хоч зробив зле діло твій дїд, або баба, або батько, або мати, воно окошить ся коли не на тобі, то на твоїх дїтях, унуках, і не буде вже їм ні путя, ні добра, куди не повернуть ся... Воно, по писаню, треба і скотину жалїть, шанувать, а не то що чоловіка... А навіжені, злї та дурні люде од чого, думаєте, родють ся? — від того самого, що не так, як треба, живуть чоловіки з жінками. Він тоді дотинаєть ся, як бува пяний, навісний, а часто і після того, як побє жінку, а буває, як і вона його пяного потовче; а оттака і друга непотрібність на уроду людей і дух дуже діє... Воно вірно. Бо як і вінчають, то у церкві апостола читають: „тайна отся велика є"!...

Уже наші запорожці були добре пяненькі; вже деякі розмовляли і об гарних молодицях, а деякі почали лаять ся, і може сварка довела-б і до кулаків, як дивлють ся, біжить від лїсу прямо до їх якась стара жінка.

— О, дивіть ся: се, здаєть ся, біжить наша стара Горпина Гвоздичка, — обізвав ся хазяїн.

— Яка то Горпина? — деякі спитали.

— А жінка старого холодного коваля***), що на Свинорожах живе.

І справді, незабаром швидко підійшла до їх гурту старенька жінка з добрим пучком зїля, і трясаючи головою і задихаючись, переказує: „ох мині лишечко! трохи не вмерла в лїсі з переляку!"...

— А що там таке скоїлось? — обізвав ся Василь Кваша, схопившись на ноги і пропустив під свої страшенні вуси корячок тієї варенухи.

---

*) голодрабий — обірваний, бідний.
**) лоском — покотом.
***) валантаня — гайне, стягане.
†) тиндітний — делікатний, ніжний.
††) змазливий — гожий, уродливий.

*) „гарбуза найсти ся" — українська приповідка на означене несотої їди.

*) шушун — рід верхньої жіночої одежі, капота.
**) свині в житї — сьпіванка-коломийка.
***) пригодність — здатність.
†) дуба дати — згинути, умерти.
††) кіпло — оселя.

*) мичка — повісмо.
**) клад — скарб.
***) холодний коваль — слюсар.

(Дальше буде).

КАЛЕНДАР.

ВЕРЕСЕНЬ.

н. ст.	Дні	Руські сьвята
12	Четвер	Александра
13	Пятн.	Пол. п. Цр. Д.
14	Субота	Симеона
15	Неділя	Маманта
16	Понед.	Антима
17	Вівтор.	Вавила, Мойсея
18	Середа	Захарії

НОВИНКИ.

Англійська часопись про Українців та Поляків. Найповажнійший та найвпливовійший англійский тижневник „Saturday Review" (з 27. VII.) умістив статю д. В. Степанківського під заголовком „Українці і Поляки". Автор пише про утиски над Українцями в Галичині з боку Поляків, які самі ввесь час скаржать ся на утиски Поляків в Росії. Статя зробила вражінє в англійській і німецькій пресі. З німецьких ґазет передала її зміст між иншими також „Frankfurter Zeitung", з увагою про безсоромність Поляків, котрі апелюють до німецької громадської думки за охорону перед пруським варварством, а самі в Галичині на всі боки вживають гарапника над Українцями...

Смерть Уіліяма Бута. Минулого вівтірка помер у Льондоні основатель і вожд „Salvation Army" (армії спасеня) „ґенерал" Бут у 83 році житя. Смерть наступила ізза катастрофи автомобілевої. Він стратив одно око, не помогла операція та наступила смерть. В житю суспільнім і культурнім відіграв він велику ролю. Уже в молодости проповідав він кличі: „Ратуйте упавших братів! Спішіть із помочию нуждарям, альоголікам і злочинцям!" Він був знаменитим провідником і орґанізатором мас, яких ґенералом міг справедливо себе вважати. Уіліям Бут родив ся 10 цьвітня 1829 р. в Нетінґем. Вже пятнайцяти літним хлопцем виступав із методистичними проповідями. Небаром попав у конфлікт із властями методистів і пійшов власним шляхом. 1865 р. заснував „Christian Mission", яка 1878 р. дістала назву „Salvation Army". Її цілию було цілковите відродженє англійської суспільности. Після послідного звіту числить ся армія 18.556 офіцирів, 44.188 льокальних урядників і 7.220 компаній в 52 краях. Управа армії видає 64 тижневників у більше як мілїон примірниках. В 1890 р. коли Стенлі видав свою книжку „В найтемнійшій Африці", Бут видав свою працю п. з. „В найтемнійшій Анґлії". Тут описує він страшну нужду моральну і матеріяльну Льондона та його найтемнійших заулків. По тих то заулках літами ходили члени „армії" й аґітували. Бут домагав ся від суспільности 25 мілїонів кор., щоби міг основувати робітничі кольонії, робітні, сільські посілости. Протягом кількох днів суспільність зложила жадану суму. Тепер утворила „армія" 130 домів для упавших дівчат, 200 домів для бездомних, богато домів праці, лічниць, схоронищ для злочинців, бюр посередництва праці і т. д. Офіціри виголошують проповіди в мовах Кафрів, Маляйців, Телеґу, Пенджебі, і т. д. Уіліям Бут полишив четверо дітий, які служать також в „армії". Найстарший син, Бромуел Бут, якому тепер 58 літ, шеф ґенерального штабу „армії" буде наслідником батька.

Страшного злочину допустила ся селянка Ольга Лабаєва з Нагорець малих, каменецького повіта. Вертаючи кіньми в ночи з 11 на 12 м. м. з Милятина старого, де була в гостині у своєї матери, хотіла недалеко Нагорець вбити свого чоловіка Миколу, з котрим жила у вічній незгоді. Замах приготовила в той спосіб, що з дому матери забрала сокиру і шнур та сховала у возі. В дорозі вийняла сокиру і вдарила нею чоловіка, котрий не прочуваючи нічого поганяв коні, насамперед обухом в ліву сторону голови а приголомшивши його, вдарила ще двайцять разів вістрєм сокири. Опісля заложила йому приготований шнур з петлею на шию а стягнувши петлю сильно, підогнала коні в сторону як до Нагорець а сама вернула до Милятина старого, де пересиділа в столодї матери аж до рана. Тяжко раненого Миколу Лабая завезли коні аж на обійстє його батька, де він помер. Жінку арештувала жандармерія і відставила до слідчої вязниці суду повітового в Камінці Струмиловій.

Забила власного сина. В селї Христовцї в Росії стала ся страшна подія. Тамошний селянин Рябушін мав сина Івана, якого перед десяти літами взяли до війська. Той дістав ся до пограничної служби і за три роки склав собі 300 р. Лишив ся дальше на службі і з своєї платні склав дальших 1700 рублів. Вертаючи до дому, хотів зробити несподіванку своїм родичам і нічого не писав їм, що приїзджає. По дорозі вступив до коршми, купив горївки і пішов до дому. Дома не застав нікого лиш сестру. Він попросив її, щоби дала йому що зїсти та відпочати. Дівчина зварила чотири яйця, а він дав її за то 5 рублів, що її дуже здивувало. Ще більше оголомшило її, як подорожний показав калитку набиту грішми. Іван по сніданю поклав ся в городі спати а дївчина розповіла родичам, які надійшли до дому, про незвичайного гостя, що має таку силу грошей при собі. Рябушиний заіскрили ся очи і вона стала підмовляти чоловіка, щоби вбив подорожного гостя. Але старий не міг зважити ся. Тодї післала вона його до коршми, щоби набрав відвага. Як прийшов до коршми сказали єму там, що то приїхав його син. Він вибіг як шалений без шапки з коршми і кулею полетів до дому кричучи: „Марино, не ріж, то син". По хвили сказала йому мама з донькою, що вони впорали ся й без него. Того самого дня мама й донька повісили ся а старий збожеволів. Тіло Івана найшли в саді.

Відобрав собі житє в домовині. Богатий промисловець з Модени в Італії поповнив самовбийство в домовині. Купив домовину, вняв її домів, наложив угля до печи і положив ся у домовину дожидаючи смерти. На другий день служниця хотіла увійти до комнати, коли на дверах найшла таку напись: „Заклич гробаря, нехай забере моє тїло". Закликано поліцію, а коли розбили двері, на середині хати знайдено домовину. Коли піднесли віко, в домовині знайшли почорнілого трупа.

Шкідливість альоголю. Чоловік, що по обіді випє склянку пива, навіть не розуміє, яку там робить собі кривду і шкоду. Здавало-б ся неможливим, щоби така мала скількість альоголю, яка є в пиві (літра пива має яких 35—40 ґрамів альоголю), могла так страшно шкодити. А прецінь потребуємо собі лиш пригадати, що і вода, коли капає дрібними каплями на камінь, вижолобить в нім ямку, а найтвердший з усїх камінів, діямант, шліфує ся його власним, дрібним піском. Навіть вітер, коли буде віяти довгі роки по камени, вигладить його. Так само незначні зміни, які викликує дрібна скількість альоголю, доходять до великих розмірів, коли з дня на день повторюють ся. Зараз по першій склянцї вдаряє альоголь на мозок і чоловік чує ся як приголомшений. Його мозок не може вже працювати як слїд. Проф. Ашафанберґ виказав, що друкарські складачі складають гірше і поволійше, коли не є зовсїм тверезі. І так по випитю малої скількости вина (вже 1—2 склянки) вони тратять 10—15% з свого денного зарібку. В кількох віденських школах роблено досліди, як впливає питє альоголїв на поступ дітий. Показало ся, що найлїпші поступи роблять ті діти, що ніколи нічого не пють, а найгірше учать ся ті, що їм дають часто пити. Клясу ділено на дві части і давано дітям рахункові задачі. Одні діти числили по тверезому, другим давано тропки вина або пива. Тверезі діти числили значно скорше, як тамті другі, і не милили ся так часто, хоч з початку здавало ся, що дитина, підохочена альоголем, буде скорше числити. Коли хто на голодний жолудок напє ся горївки, то в нім голод відізве ся таки добре: горївка побуджує апетит. З того вироблила ся гадка, що альоголь заспокоює голод і є дуже доброю поживою. Тимчасом, якби хто справді хотів наситити ся горївкою, то скорше запив би ся на смерть, заки став би ся ситий. Альоголїчні напитки зовсїм не є доброю анї дешевою поживою. Показало ся, що в 10 літрах пива є стілько власне поживи, що в пів кільо хліба, отже пожива в пиві є яких 4 до 5 разів дорожша від хліба. В пиві поживний є тілько солод, що творить ся з ячменю; однак солод можна дістати і без пива, прим. в каві Катрайнера. Инша річ, що альоголь може придавити чутє голоду, так само, як не чуємо змучення, доки танцюємо під музику. Як тілько сядемо, тоді виступає змученє з тим більшою силою. Заступити поживу горївкою, значило би те саме, що заступити обрік батогом. Скаже дехто, коли подивить ся на черевце такого панка, який любить пиво, що пияниці добре виглядають. Та такі товсті люди каліки і хорі; вони найчастійше гинуть на затовщенє серця, або на мозковий удар (апоплєксію). „Добрий вигляд" пияниць походить з такої причини: в людськім тілї пожива спалює ся і зуживає ся, а чоловік голодніє. Коли до жолудка дістане ся альоголь, то він спалює ся замість поживи, а пожива перемінює ся в товщ, що громадить ся під шкірою.

Дивна мода. В Парижи почала входити в житє нова мода. Претенсіональні Парижанки почали ходити по проходах і взагалі на прилюдних місцях без капелюхів. За їх приміром пішли також мужчини в Парижи і ходженє без накритя на голові стало модою. Зате жіночі причіски в виді фантазійно уложеного волося доходять до дивоглядности, з чого, очевидно, користають фризієри.

ЖЕРТВИ НА ФОНД „РІДНА ШКОЛА" В ГАЛИЧИНІ.

Оголошено в ч. 35-ім	41.20
Іван Іляш з Шікаґо, Ілл.	1.00
Василь Іляш ч Шікаґо, Ілл.	1.00
На хрестинах у Йосифа Бородана в Міннеаполіс, Мінн. зложили за почином Якова Ґрубрина слідуючі добродії: Яков Федорук 1 дол.; по 50 цт.: Николай Ґрубрин, Юлія Ґрубрин, Яків Ґрубрин, Петро Бутрин, Іван Ґрошко, Іван Менюк, Михаїл Кіт, Лукаш Харчишин, Йос. Бородай; по 25 цт.: Ольга Ґрубрин (дит.), Лаврентий Бучик, Николай Манзен, Р. Н. М. — Разом	6.50
Сколектував п. Ів. Бунґа (мол). в Ґінтер, Па. від слідуючих дд.: Бунґа Ів. (мол.) 5 дол.: Бунґа Федор 2 дол.; по 1 дол.: Бунґа Стефан, Бунґа Дмитро, Олексишак Мих., Мінька Федор, Зазворський Вас. (стар.), Лазоришин Мих., Гик Луцьо, Михалка Мих., Коцур Гриць, Король Василь, Хитлєвич Василь, Циктич Василь, Коваль Станко, Шунц Гриць, Зазворський (мол.), Лумяник Гриць, Копильчак Василь, Копильчак Василь, Копильчак Юрко; по 50 цнт.: Дзунич Юрко, Іванців Гриць, Вовк Іван, Століца Олекса, Колесар Мих., Колесар Василь, Бісіган Василь, Копилець Василь (стар.), Копилець Николай, Циктич Федор, Ляшінський Василь, Полюляк Юрко, Беца Олекса, Титанич Федор, Титанич Мих., Саламашак Станко, Михалка Андрей, Німчишин Николай, Вархоляк Іван, Копилець Василь (мол.), Стахурський Андрей, Шунц Мих., Васильків Мих., Беца Юрко, Бунґа Іван (Марич); Колесар Андрей 35 цнт.; по 25 цнт.: Іванців Василь, Лазоришин Матій, Вархоляк Гриць, Васильків Федор, Лумяник Федор, Візняк Луцьо, Кріль Іван. Поглід Ів., Мандрик Андрей, Колесар Дм., Копильчак Іван, Сорока Гр., Зазворський Юрко, Феньчишин Мих., Беца Василь, Беца Іван, Лавер Василь. Дрібними жертвами 3.55. — Разом	45.65
На хрестинах малої Дозї, у пп. Горбалів, звісних патріотів з Дерби, Конн. зложили присутні гості	21.00
Разом	$116.35

КВАДРАТОВІ МЕТРИ НА УКРАЇНСЬКИЙ ГОРОД У ЛЬВОВІ.

Шікаґо, Ілл.: Іван Іляш ч. кв. м. 16.094; Василь Іляш ч. кв. м.: 16.095.

„SVOBODA" (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

ANTHONY CURKOWSKY, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

K. KIRCZOW, manager
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.

The largest circulation throughout the United States, Canada and Europe. The only advertising medium. Rates furnished on application.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

„СВОБОДА"
часопись для руського народа в Америці і орґан „Р. Н. Союза", виходить що тижня в четвер і коштує:

в Америці на 12 місяців $2.00
до старого краю на 12 місяців ... $2.50
в Америці на 6 місяців $1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Адреса:
„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Число телефону 498.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтаря або аґента на експресовім офісі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Дописи просить ся писати лишень на однїй стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

Нові книжки і видання.

З життя первісного чоловіка і сучасних дикунів. Написав В. Лункевич. Переклала Олена Охримович-Залізнякова. З 23 рисунками в тексті. Сторін 78. Ціна 50 сот. Видавництво Товариства „Просьвіта". Ч. 365. Львів, 1912. — **Зміст:** І. „Дикий" чоловік. ІІ. Про прастарі часи. ІІІ. Печерний чоловік. IV. Камінний вік. V. Люди бронзової і залізної доби. VI. Будівлі на палях. VII. Оселї і будівлї у сучасних дикунів. VIII. Як дикі люди прикрашують ся? IX. Одіж дикунів. X. Зброя і господарські знаряди дикунів. XI. Пожива диких людий. XII. Людоїди. XIII. Як дикуни добувають огонь?

Ukrainische Rundschau Eine Monatsschrift fuer das gesammte Leben des ukrainischen Volkes. Herausgeber und Redakteur: Dr. W. Kuschnir. Redaktion: Czernowitz, Petrowiczgasse 2. Administration: Wien, VIII|I. Hoehnegasse 27. Bezugspreise fuer Amerika: ganzjaehrig $2.00. — **Inhalt** (Nummer 4|5, 1912): Die kaiserliche Bot. schaft an die Ruthenen. Von Dr. Wladimir Kuschnir. — Polnische Auffassung. — Iwan Mazepa. Von Dr. Walther Rode. — Die Ukraine im russischen Staatsbudget. — Per aspera. Von M. Danko. — Kundgebungen aus der russischen Ukraine fuer die ukrainische Universitaet. — Die Unterdrueckung der Ruthenen in Galizien. Von Dr. Wladimir Kuschnir. — Umschau.

Економіст. Місячник економічно-господарський. Орґан Краєвого Союза ревізійного. Виходить у Львові з кінцем кождого місяця. — **Зміст** ч. 5 і 6 (за май і червень 1912): В. Кішула. Проєкти нових спілкових законів. — Др. К. Кульчицький. Соціяльне становиско кооперації. — Р. З. Третій міжнародний конґрес хліборобських спілок в Баден-Баден. — Виставa домового промислу в Коломиї. — Санація кас на Буковині. — Товариство взаїмних обезпечень „Днїстер" в р. 1911. — Товариство взаїмного кредиту „Днїстер" в р. 1911. — Звіт з засідань Ради Краєвого Союза ревізійного. — Всячина. — Обіжник Краєвого Союза ревізійного до союзних стоварншень з дня 30 червня 1912 р. — Оголошеня.

Самопоміч. Виходить що місяця книжочками 1—1½ арк., як додатки до „Економіста". Видає: Краєвий Союз ревізійний у Львові. — **Зміст** ч. 4 (за цьвітень 1912): С. К. Дещо про пасовискові спілки. — І. Волошиновський. Про вкладки щадничі в кредитових спілках. — Хов безрог і спілкова їх продаж. — На практичну дорогу. — Оголошеня.

Звіт Комітету й Управи Української приватної гімназії в Збаражі за шкільний рік 1911—1912. Накладом Комітету гімназіяльного. Збараж, 1912. — **Зміст:** Вступне слово. — І. Виказ жертв зложених поодинокими селами збаразького повіта. — ІІ. Виказ жертв вплинувших з провінції. — ІІІ. Виказ жертв вплинувших з Америки. — Видатки. — Зіставлене приходів і розходів року шкільного 1910—11. З роком шкільним 1911—12. — Прелїмінар Комітету ґімназіяльного на рік шкільний 1912-13. — Шкільні вісти: І. Учительський збір. ІІ. Плян науки. ІІІ. Наукові середники. IV. Поміщене школи і учеників. V. Хроніка школи. VI. Статистика учеників. VII. Клясифікація учеників. VIII. Виказ шкільних підручників. — Оповіщене.

Рідний Край. Часопись лїтературна і громадська, з малюнками. Виходить двічі на місяць. Видає і редаґує О. Косач (О. Пчілка). Адреса Редакції і Адміністрації: Київ, Благовіщенська ул. ч. 101. — **Зміст** ч. 9 (за май 1912): О. П.: Передмова. — Галицький митрополит, ґраф Андрій Шептицький. — В. Крижановський: Дещо про галицьке проповідництво й проповідників. — Віталій Самійленко: Прокинсь, моє серце, — весна настає! (вірш). — Надія Кибальчич: Ганнине кохання (оповідання). — Т. Р—ко: Про віщо шепоче зоря із зорьою (вірш). — Микола Кутовий: Подорожні згадки. — Північна Африка. — Г. Мопасан: Алжир (нарис), перекл. Ф. П. — Хтось: Теревені. — Українське слово й мистецтво,—Давнє малювання. — В Галичині. — Оповістки. — **Малюнки:** 1) Галицький митрополит, ґраф Андрій Шептицький. 2) Мережка в подолах. 3) Північна Африка (мапа). 4) Глиняні вироби у Київщині.

НА ПОГОРІЛЦІВ В СЕЛІ СТОРОНИБАБИ.

Оголошено в ч. 34-ім	67.73
Іван Іляш з Шікаґо, Ілл.	1.00
Василь Іляш з Шікаґо, Ілл.	1.00
Сколектував М. Чагарин в Вунсокет, Р. Ай. від слїдуючих дд.: по 1 дол.: Михаїл Чагарин, Антоніна Чагарин, Катерина Рутка, Кароліна Квятковська, Анастазія Сопотяк, Ігнатий Кравець; Катерина Люба 40 цнт.: Йосиф Ірза 25 цнт. — Разом 6.65. Секретар обтягнув 5 цнт. за пересилку. Остає	6.60
Разом	$76.33

Новинки.

Нова кацапська часопись. Канадійська народна нива зачинає вже заростати буряном. Сей бурян кинув ся десь там в Альберті, коло Восток, де і назвали його цілком влучно „Осторога". Пустив його на сьвіт православний проповідник з Восток о. Дм. Ярема своїм власним коштом у формі малої ґазетки на 4 стор. друку. У передній статї до читачів редактор пише, що часопись буде розсилатись безплатно (?) і що редактор видавати-ме свою ґазету в неозначених речинцях, поки не наплинуть рублї з Росії та доляри з Америки.

Американська преса. Із звіту цензусового бюра у Вашінґтонї довідуємо ся, що американська преса стоїть що до висків на поважнім місци, а доходи її виносять 883,584.000 долярів. В роцї 1909 було в Зединених Державах 31.445 друкарень і видавничих заведень. В них працювало 258.434 робітників, 90.608 пенсійних зарібників, 30.424 властителів, або загалом 388.466 осіб, що заробляли річно 268,086.000 долярів. Дневників виходить в Зединених Державах 2.600 а недільних часописий 520; тижневників 15.097 і 2.491 місячників. З сього загального обчисленя 17.698 часописий називаєть ся політичними і інформаційними — 1251 часописий служить поодиноким віроісповіданям, 685 присвячено торговельним справам, 419 виходить як органи ріжних орґанізацій, а 340 займаєть ся наукою і літературою. Передплата на ті часописи вносить річно 135 міл. дол. а за оголошена побирають видавці гарну заплату, бо округло 196 мілїонів долярів, що є також вимовним арґументом на річ рекламви, її ваги і могучости. Що до культурної вартости стоїть американська печать низько. На першім плянї стоять оголошеня, а моральні вислїди, зміст, сходять на другий плян; американська преса є переважно в руках ґешефтярів-фінансїстів. До її розвитку причинює ся малий процент неграмотних.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

МІКІСРАКС, ПА. Братство сьв. Димитрія, від. 91, повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що мітинґи місячні які відбували ся в кожду другу недїлю по першім в офіції парохіяльнім, змінено на трету недїлю по першім, в гали парохіяльній, зараз по Службі Божій. Отже того місяця мітинґ відбуде ся в 3 ту недїлю по першім т. є. 22-го вересня с. р. — Іреней Шпур, секретар.

ВІЛКСБЕРИ, ПА. Братство сьв. Василія Великого, від. 278 повідомляє своїх членів що піврічний мітинґ відбуде ся дня 29-го вересня с. р. Повідомляєсь також, що на тім мітинґу буде ся принимати нових членів без вступного. На сїм мітинґу мусить кождий член явити ся. Неявивший ся член заплатить 50 центів кари. Рівночасно повідомляєсь, що на минувшім мітинґу Братство вибрало нового секретара Дмитра Коделича, Ashley, Pa. 62 Ridd Str. — Й. Котик, предс.

НЮ БУРҐ, Н. Й. Братство сьв. о. Николая, від. 176 подає до відомости своїм членам, що мітинґ відбуде ся дня 15-го с. м. під польським костелом о год. 3.30 пополудни. Всї Брати мають на тім мітинґу явити ся, а довгуючі мусять свій довг вирівнати, бо в противнім разї буде суспендований так з Братства як і Р. Н. Союза. Неявивший ся на сїм мітинґу член заплатить 50 цнт. а урядник $1.00 кари.

СТЕПЛЕТОН, СТ. АЙЛ. Братство сьв. Арх. Михаїла, від. 211 відбуде річний мітінґ дня 14-го вересня с. р. під ч. 28 Петен стр. Кождий член мусить на сїм мітінґу явити ся, а довгуючі мають свої довги вирівнати, бо в противнім разї будуть вимазані так з Братства як і Р. Н. Союза. На сїм мітінґу буде ся вибирати новий уряд а нових членів буде принимати ся до Братства без вступного а до Р. Н. Союза після статута. — Прокоп Булеґ, предс., Михайло Вишневецький, секр.

ҐЕРИ, ІНД. Братство сьв. Арх. Михаїла, від. 322 повідомляє всїх своїх членів як також інтересованих що місячний мітинґ відбуде ся дня 15-го вересня с. р. в гали під ч. 1704 на сїмнайцятій ул. і Медізон. Початок о годині 2-їй пополудни. — Л. Гриневич, предс., Андрій Цебак, секр., Теодор Клиса, кас.

АВОКА, ПА. Братство сьв. Йоана Хрестителя, від. 326 подає до відомости всім членам, що квартальний мітінґ відбуде ся дня 15-го вересня с. р. о 2-ій годині пополудни, длятого просить ся всїх членів, щоби явили ся на той мітінґ задля дуже важних справ, а заразом вирівнали свої залеглости. Котрий член не явить ся на тім мітінґу підпадає 25 а урядник 50 центів кари. — Онуфрій Лосик, предс., Стефан Сеньків, секр.

Подаю до відомости інтересованим, що моя теперішна адреса є:
Rev. M. Danilovich,
11 Chmelnycky Str., Ansonia, Conn.

ПОКЛИК!
ПОМОЖІТЬ ЗДОБУТИ ЛЬВІВ!

Закупіть від себе 1 квадратовий метер землї під город для українського народу у Львові. Перешліть на сю цїль один доляр на адресу: Ukrainischer Turnverein Sokil-Batjko, Lemberg, Ruskagasse 20, Europa, Austria. Нехай поможе кождий, хто се читає. Лише один метер, лише один доляр. лише один раз в житю, але всї, але всї!
Видремо Полякам Львів!

ДО ВІДОМА:
Старокраєве ґенеральне Бюро інфомаційне (християнське) 409 E. 5th Str., в Ню Йорку поручає ся Вп. Родимцям у всіх справах.

ПОДЯКА
для Старокраєвого ґенерального Бюра Інформаційного, 409 E. 5th Str., New York, N. Y.

Дякую сердечно Старокраєвому Ґенеральному Бюрови Інформаційному, а передовсїм д. Р. Й. Вуйцікови за успішне і совісне полагодженє моєї справи, котру уважав я за пропалу. **Відзискав я свої гроші з коштами і процентами.** За те п. Вуйцікови сердечно дякую і другим те бюро поручаю. — Ню Йорк, дня 29. серпня 1912 р. — **Михайло Войтович,** з Кречкової, 148 Ridge St., Ню Йорк.

Позір! Родимцї! Позір!

Заходом Укр. Тов-а „Просьвіта" відограє ся пораз перший
в MANHATTAN LYCEUM HALL,
66—68 East 4th Street, New York, N. Y.
в суботу, дня 21 вересня (September) 1912 р.

ТЕАТРАЛЬНЕ ПРЕДСТАВЛЕНЄ

ВИХОВАНЕЦЬ

ДУЖЕ ВЕСЕЛА НАРОДНА КОМЕДІЯ В 3-ох ДІЯХ ЗІ СЬПІВАМИ І ТАНЦЯМИ.
РІЧ ДІЄ СЯ НА УКРАЇНІ В МАЛІМ СЕЛІ.

Дириґент п. О. Стецкевич. Режісер п. М. Угорчак. Музика п. Г. Е. Смоленського.

По представленю Баль, товариська забава і почта любови.

Впв. Родимцї! Не жалуйте хвильки часу і труду, а в день нашого представленя прибудьте до нас численно а не пожалуєте, позаяк се представленє буде відгравати ся по раз перший в Ню Йорку. Воно пригадає житє нашим поселенцям, котрі лишивши свої родини в старім краю, прибули до Америки. Сподїємо ся, що ніхто з Впв. Родимців не відкаже ся а буде старати ся прийти і приглянутись так гарному і веселому представленю.

Всїх Впв. Родимцїв так з Ню Йорку як і околиці просимо взяти численну участь в нашім Представленю і Балю, а Комітет Товариства „Просьвіта" ручить, що кождий буде вдоволений.

КОМІТЕТ.

ТЕАТРАЛЬНЕ ПРЕДСТАВЛЕНЄ

„КАРА СОВІСТИ"

драма на 5 дій Григорія Цеглинського

— устроює —

Поступово-Робітниче Товариство ім. Мирослава Січинського
в суботу 14-го вересня (September) 1912 р.
В MANHATTAN LYCEUM HALL, 66—68 E. 4 STR., NEW YORK.

ОСОБИ:

Василь Гірний, старий господар — т. А. Петрів	Атанас Гарасимів, війт — т. О. Колїсник
Семен, його старший син — т. О. Заплатинський	Максим, присяжний — т. М. Стефанишин
Марта, його жінка — т-а Е. Корпанова	Процьо Глина (селяни) — т. О. Шеремета
Прокіп, мол. син Василя — т. Т. Федчишин	Марійон Крем (Пр. сусіди) — т. Д. Ґула
Ганна (діти Прокопа і Марини) — т-ка К. Вільхова	Сафат Топір (робітники) — т. Віндик
Івась (діти Прокопа і Марини) — т. І. Андрушко	Томко (в цегольни) — т. М. Литвин
Параня (діти Прокопа і Марини) — т. М. Вінярська	Борух Ас, власт. цегольні — т. С. Скоревич
Юрко (мол. парубки) — т. І. Матейко	Ельо, арендар в селї — т. С. Гловацький
Федьо (мол. парубки) — т. С. Кафтон	Йойна, його батько — т. С. Скоревич

Селяни, парубки, дївчата, робітники. — Річ дїє ся на селї; час теперішний.

D217

Режісер: Т. Федчишин. Музика т. П. Гуменюка.

ПО ПРЕДСТАВЛЕНЮ БАЛЬ!

☞ Початок точно о годинї 8-ій вечером. ☜

ВСТУП: Крісла I-рядні 75 цнт., II-рядні 50 цнт., III-рядні 35 цнт. Стоячих місць нема.

Тікети вже тепер можна набути у т. Петрова 639 E. 11 ул., т. Шеремети 443 E. 6 ул., т. Корната 52 E. 7 ул. і у т. Матейка 96 Ave A.

На балю буде принимати ся членів до Тов. ім. М. Січинського без вступного.

За рідний край.

(Конець)

Прочитавши се, почали Жанну допитувати. Звелено їй росказати все житє своє. Вона росказала все про себе; а як почали роспитувати її про державні справи, то не схотїла говорити.

А як архирей став дуже нападати ся на неї, вона йому сказала, що він занапастить свою душу, коли бувши їй судею, стає ворогом.

Її спитали ся ще:

— Чи правда, що ти звелїла змалювати з себе ікону і що до тебе молили ся?

Жанна одмовила:

— Я не знаю, щоб хто до мене молив ся, а коли хто молив ся за мене, то я нічого поганого в тому не бачу. Се правда, що мене люде любили, хотїли бачити мене, жінки приносили до мене дїтей, часом навіть цілували мої руки і хоругву й одежу. Але се через те тільки, що я нікому не робила зла, а завсїгди спішувалась допомогти людям.

— А чого ти у бої так часто дивила ся на свій перстень?

Жанна сказала:

— Того, що на йому було вирізане імя Ісусове, та ще того, що він нагадував менї про батька та про матір, бо він у мене ще з дому.

Почали до неї чепляти ся й з усякими иншими питанями: чи їла вона скоромне у піст? нащо свою хоругву в церкву вносила? і таке инше. Потім казали їй, щоб вона скорила ся попам та архиреям але, вона відмовила:

— Я віддаюсь на суд Богови.

Вони знов почали на неї нападати ся, щоб вона послухала архиреїв, але вона сїм разів відмовляла все одно:

— Я віддаюсь на суд Богови.

Судіїв узяла нетерпелячка, і вони скрикнули:

— Нарештї хочеш ти скорити ся папі, чи ні?

Жанна відмовила:

— Поведіть мене до його, я відмовлятиму йому самому.

Судїї бажали хоч яким небудь способом заплутати Жанну і допитували ся:

— Ти кажеш, що сьвята Катерина та сьвята Марґарита помагали тобі: чи ті сьвяті ненавидять Анґлійців?

Жанна відмовила: „Вони люблють того, кого любить Бог, і не люблять того, кого Він не любить".

Суді спитали ся:

— А чи любить Він Анґлійців?

Жанна сказала:

— Про се я нічого не знаю, але добре знаю, що Анґлійців виженуть із Франції, спріче тих, що в нїй згинуть.

Жану кілька разів приводжено на суд і допитувано. Усї ті допитуваня та тяжке житя в тюрмі так змучили її, що вона занедужала і не могла ходити. Знесилена, хора лежала вона в тюрмі, прикована зелїзним ланцюгом за попе- стовпа, щоб не втекла. Але їй не давано спокою. Архирей з [illegible]ками приходив і допитував її.

Одного разу, як її допитувано, один судя спитав ся чи не скорить ся вона соборови. (Собор — то з'їзд з найстарших архиреїв). Вона не знала, що таке собор. Її вияснено. Вона сказала, що скорить ся. Писар записав її відмову. Але архирей розсердив ся: така відмова виправляла Жанну. Він розсердив ся і скрикнув на того судю, що спитав ся в Жанни про собор:

— Та цьтe ви нарештї!

А потім звелїв писареви, щоб не записував такого, що виправдує Жанну.

— Горе менї, сказала Жанна, — жалібно дивлючись на архирея, — ви пишете все проти мене, а не хочете писати того, що менї на користь.

А Жаннина хороба налякала судіїв. Вони боялп ся, що вона вмре своєю смертю. Вони казали:

— Король анґлійський ніяк не хоче, щоб вона вмерла своєю смертю. Він хоче її спалити. Треба її вилїчити.

Та Жанна не вмерла, бо була молода. Як вона одужала, до неї в тюрму посаджено трьох жовнїрів, щоб не втекла. Там ті жовнїри й ночували.

Тодї саме був останній тиждень перед Великоднем. Жанна чула як радісно дзвонено в дзвони на Великдень, знала, що тепер люде христосують ся по церквах, а вона одинока лежала у брудній тюрмі прикована до стовпа. Ні-коли не було їй так тяжко, як того дня.

У городї Руанї, де Жанна сидїла в тюрмі, жили здебільшого Французи, тільки військо було анґлійське. І ось Французи не стерпіли, почали говорити про безщасну Жанну, почали обурюватися на Анґлійців. Тодї судїї, боячись народу, намислили зробити так, щоб не палити її, а посадити на все житє в тюрму.

На майданї зроблено два помости. На одному помості сидїв намістник анґлійського короля, судіїї, архиреї та попи, а на другому помості стояла Жанна у кайданах, прикована до стовпа. Біля неї стояв кат, щоб мордувати її, як треба буде. Сила народу зійшла ся подивити ся, що буде. Почали в Жанни питати ся. Як вона почала оступати ся за своїх, архирей закричав:

— Зробіть так, щоб вона мовчала!

Сторожі затулили їй рота.

Тодї Жаннї прочитано папер, а в йому було написано, що вона признала ся, що не так вірила в Христову віру, як треба, і що тепер вона каєть ся і вже більше так не робитиме. І їй сказали, щоб підписала того папера. — Люде і навіть кати кричали:

— Підпиши, Жанно, підпиши і вони не вбють тебе.

Жанна була молода, так хотїлось їй жити і вона сказала:

— Добре, підпишу.

Їй подано папера. Та вона була неписьменна і замісць підпису написала хрестик та й годї. Тодї їй прочитано присуд: вона сидїтиме в тюрмі аж поки вмре, і їй даватимуть самий хлїб та воду.

Зачувши анґлійські жовнїри такий присуд, дуже розлютували ся, вони почали кидати на судіїв камінями й кричали:

— Ви зрадники! Ви короля зрадили!

Так саме лютували й попи французькі. Один кричав:

— Спалити її треба!

Судїї побачили, що лихо, і кинулись навтїки. А щоб їх не бито, вони казали жовнїрам:

— Та не турбуйтесь: вона не втече від нас.

Жанна дуже дивувала ся і не розуміла, защо її так ненавидять і так бажають, щоб вона вмерла.

Жанну знов одвезено до тюрми. Там житя їй стало ще гірше, ніж досі було. Але не вдовольнили ся Жаннині вороги з такого присуду. Їм таки треба було Жанниної смерти. І почали тодї вигадувати, до чого-б причепити ся, щоб присуд одмінити. Зачіпку знайти було, звісно, не важко. Як Жанна підписала папер, то їй звелено було не ходити більш у військовій чоловічій одежі, а вдягтись у жіночу, щоб показати, що вона скоряєть ся. Тепер же в ночи жіночу одежу у неї взято, а положено її стару військову одежу. Жанна, як устала, то вдягла сю одежу, бо більш удягти їй нічого було. Тодї суд сказав: „За те, що вдягла військову одежу і тим показала, що не каєть ся, вона повинна вмерти".

Піп сповідник прийшов сказати їй про присуд. Бідну Жанну ся звістка дуже вразила і вона скрикнула:

— О Боже-ж мій, Боже! невже я заробила такої лютої кари? Невже се тїло, що не зазнало ніякої наруги, згорить і попелом зробить ся? О, краще-б вони тричи відрубали менї голову, ніж палити живцем! Хай Господь милосердний буде сьвідком, яку вони менї неправду чинють, як вони мене мордують.

Безщасна дївчина тяжко мучила ся. Вона була така молода, їй ще так хотїло ся жити, а тут смерть, та ще така страшна смерть.

Перед смертю їй дозволено висповідать ся і запричастить ся. Архирей прийшов у тюрму і вона сказала йому:

— Архирею, се через вас я вмираю.

Потім звелїли їй удягтись у жіночу одежу і посадили на віз, а біля неї сїв сповідник та доглядач з тюрми. Перед тим, як віз рушив, до Жанни підійшов Луазлер, той піп земляк, що зрадив її в тюрмі, і попрохав, щоб вона простила його. Один чернець Ізамбар дуже жалкував за Жанною. Як її повезено на смерть, то він ішов за возом і розважав її та молив ся за неї, хоча йому самому могло бути за се лихо. Та він того не бояв ся. Безліч народу зійшло ся подивити ся, як Жанна вмиратиме. А вона, бідна, все якось не мала віри, що їй доведеть ся зараз умирати, і все сподївала ся, що се якось минеть ся.

Архирей з судями та инші нани вже сидїли на помості і дожидали ся Жанни. А напроти того помосту, на шпилику, складено було дрова, що на їх мусїла згоріти дївчина.

Жанну привезено до помосту. Один піп сказав їй:

— Жанно, ти йшла проти Бога і сьвята церква зрекаєть ся тебе. Іди з Богом на смерть!

Тодї звелено стати навколішки, і архирей та попи поблагословили її на смерть. Безщасна дївчина ридаючи почала молитись Богови, щоб він обрятував її. Вона благала своїх катів-судіїв пожаліти її, благала попів, щоб молили ся за неї. Вона була така молода, така гарна і так мучилась перед своєю смертю страшною, що всї люде, навіть судїї і сам архирей, не могли вдержатись і плакали. Деякі судїї та попи пішли з помосту, щоб не дивити ся на неї. Такий то їх жаль був: і плакали, і дивити ся не хотїли, як буде мучитись, а сами на муку послали. Та ще й казали, що так віра Христова велить.

Жанна ще раз голосно перед усїма людьми висповідалась і попрохала, щоб їй дали хреста. Один Анґлієць узяв два дубчики, звязав їй навхрест і подав Жаннї. Вона взяла сей хрест, поцїлувала і притулила до грудей. А чернець Ізамбар, той, що йшов за її возом, побіг у церкву, узяв там хрест і дав Жаннї. Він і тепер не побояв ся кари, а кара за се могла бути велика.

Кати взяли Жанну і повели на шпилик. Там її звели на дрова і привязали до стовпа. Піп, що сповідав її, зійшов на дрова і почав розважати її. Говорив усякі слова, захищаючи божим імям ту страшну кривду, яку роблено Жаннї. Говорив про Христа — так, мов би Христос дозволяв кого вбивати. Тимчасом кат підпалив дрова. Жанна побачила огонь і крикнула сповідникови:

— О, Господи, ідїть швидче звідціль! Тільки підніміть хрест вище, щоб я бачила його.

Архирей підступив до Жанни і вона знову сказала йому:

— Архирею, архирею! через тебе я вмираю!

Тодї глянувши на город Руан додала:

— О, Руане, я боюся, щоб Бог не покарав тебе за те, що я вмираю в тобі скривджена.

Потім вона почала тихенько молитись.

Тихо-тихо стало на майданї. Тисячі людей стояли як мертві і дивились, як полумя піднимало ся все вище. І відразу почув ся страшний нелюдський крик:

— Води! води!

То кричала Жанна. Полумя обняло їй одежу і волося на голові запалало.

Тодї знову стало тихо. Чути було тільки, як тріщали дрова та иноді тихий стогін долїтав з огню. Ще бачили люде, як Жанна схилила голову на груди і стиха промовила: „Господи Ісусе"!

Більше вже не чути було її голосу.

Трохи згодом від Жанни зістало ся тільки трохи попелу. Та й той попіл звелено вкинути у річку, щоб нічого не зісталось від неї на французькій земли.

Жанну спалено 30-го цьвітня 1431 року, як їй було 20 років.

Так умерла Жанна д'Арк. Проминуло ще чотири роки, аж поки Анґлійців зовсім вигнано з Франції. Те дїло, що за його Жанна віддала своє молоде житя, зробило ся. Тільки помилила ся вона, сподіваючи ся добра Франції від короля Карла VII-го.

Проминуло з того часу мало не 500 років, але й досі кождий Француз знає, хто була Жанна д'Арк, Орлеанська дївчина, що вона зробила.

Ще досі стоїть у Домремі та хата, у якій зросла Жанна, і круг хати садочок, зі всїм так, як при їй було.

Кілька памятників поставлено Жаннї у Франції, а в Орлеанї їх аж три. Що року 8-го цьвітня (апріля) сьвяткує ся в Орлеанї велике сьвято, бо саме в сей день визволила Жанна його. І поки буде на сьвітї Франція, поти сьвяткувати-муть Французи сей день і згадувати-муть визволительку, Орлеанську дївчину Жанну д'Арк.

ПОЗІР! ПОЗІР!

усі ті, що змінюють свої адреси.

Експедиція нашої часописи просить усіх тих Вп. Родимців, читачів нашої часописи, які змінюють місце свого побуту чи помешканя, повідомлювати про се адміністрацію „Свободи" після поданого понизше взірця:

Член відділу Р. Н. Союза ч. .. ..

Імя і назвиско моє звучить ....

....

Моя стара адреса звучить ....

....

Прошу посилати „Свободу" на нову адресу, яка звучить ....

....

SVOBODA
83 Grand Str., Jersey City, N. J.

ЦІНИ І ПРАВИЛА ОГОЛОШЕНЬ В „СВОБОДІ".

1) ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСОВІ, які йдуть довший час (від 3 місяців до року) платять ся після спеціяльної тарифи, яку інтересовані дістануть на жадане листовно.

1-о, 2-о або 3-и разові ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСІВ по 3 цнт. від слова за кождий раз.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ, як: мітинґи брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза поміщає ся безплатно один раз в рубриці „Рух в Відділах Р. Н. Союза".

ОГОЛОШЕНЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРЕДСТАВЛЕНЬ І БАЛІВ по 2 центи від слова для брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза, а для товариств неналежачих до Р. Н. Союза по 4 центів від слова.

ПОШУКУВАНЄ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за найменче 10 слів.

КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і иньші по 3 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова за найменше 10 слів.

Одноразове оголошенє адреси 25 центів.

2) Належитість за всяке оголошенє мусить бути прислана з гори та в цілости. В противнім разі оголошенє безусловно не поміщає ся. Належитість за дрібні оголошеня можна присилати також почтовими марками.

3) Кожде оголошенє мусить бути в редакції на тиждень перед датою виходу того числа часописи, в якім оно має бути поміщене. Оголошень телефоном не приймає ся.

4) За зміст оголошень або за відвічальність оголошуючих ся в часописи фірм редакція не приймає ніякої відвічальности.

5) Кого-б скривджено, або з ким зле обходжено-б ся в тій фірмі, яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази ошуства, викине ся оголошенє несовісної фірми; кромі сего редакція доложить всіх старань, щоб ошуста потягнути до відвічальности.

6) Редакція має право відкинути або перервати яке небудь оголошенє, не подаючи причин.

7) Редакція має право жадати від фірм або незнаних осіб, щоб прислали докази, що ведуть свій бизнес чесно і дійсно зможуть додержати того, що обіцюють в оголошеню.

8) В оголошеню мусить бути тільки правда. Редакція має право відкинути всяке підозріле оголошенє.

9) Оголошеня мусять бути писані пером, виразно і на одній стороні почеру.

10) За дрібні оголошеня редакція не висилає ніяких поквітовань.

Книжки

котрі можна дістати в друкарні „Свободи":

	цнт.
Ангел та пустельник	15
Америка	15
Американець, веселий образ з життя народу	15
Бери та читай	30
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся	15
Весела книжочка з образками	35
В Старім і Новім краю	25
Гостина сьв. Николая, драматична гра для дітий	10
Доля галицької сироти	5
Дещо про звірята	30
Дещо про права і суди	10
Дорога до сьвідомости	10
Еміґрант	15
Журавлі	10
Жите, зарібки, орґанізації і т. п. в Зл. Держ.	15
Зуб за зуб	10
Казки за Циганів	10
Коротка історія Руси	10
Капітал і праця	15
Казки про Жидів	15
Книжочка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Народний рух австр.-угор. Русинів	15
Оповідане про Алі Бабу і сорок розбійників	20
О підземних скарбах	25
Оповіданя про заздрих богів	10
Про нутро землі	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Рицар і смерть	5
Розмова Поляка з Русином	10
Релігійні віровання	20
Русько-англійський тлумач	60
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люди	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Товариска ворожка	15
Хто з чого жиє	15
Унія в Америці	20
Які то є люди на земли, з 20 образ.	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Хлопська доля	5

Молитвенники і книжки богослужебні та релігійні.

Звичайна оправа.

Зборник	1.90
Зборничок	1.30
Новий Завіт	2.00
Псалтир	1.00
Бог Надежда Моя	1.00
Хліб душі	60
Хліб душі, латинськими буквами	84
Дорога	52
Дорога, малий	32
Друг душі	50
Горі Серце	34
Ізборник Церковний, малий	70
Ізборник Церковний, мал. лат. бук.	70
Молитвенник, галицкий	66
Псалтир, малий	1.20
Сокровище Души	80
Зборничок	55
Збірник найкрасших пісень церк.	10
Ангельський хор, збірник народно-церков. пісень під ноти ч. І.	25
Ангельський хор, часть II.	5

Гарна оправа.

Бог Надежда Моя	2.00
Хліб Души	1.80
Хліб Души, латинськими буквами	2.00
Дорога	1.70
Дорога, малий	1.00
Друг Души	1.30
Горі Серце	1.10
Молитвенник	1.80
Молитвенник, латинськими букв.	1.80

Други.

Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3
Помяник за померших	10
Папір листовий з вінетами, оден	2

Замовленя належить висилати на адресу:

SVOBODA,
83 Grand Street, Jersey City, N. J.